

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

Dok. nr.

SAK NR 13991293 36/17-123

OSLO POLITIDISTRIKT MELDER OM AT POLITIHØGSKOLESTUDENT A AVFYRTE VÅDESKUDD

Anmeldelsen:

Ved påtegnning av 17. januar 2017 meldte Oslo politidistrikt om vådeskudd avfyrt i forbindelse med våpensjekk. Det skjedde under klargjøring/kontroll av en maskinpistol (MP-5) som var lagret i patruljebilen. Det ble opplyst at vådeskuddet ikke hadde medførte personskader.

Vedlagt påtegningen fulgte anmeldelse fra politibetjent B ved kriminalvakten ved Oslo politidistrikt. Det fremgår her at leder ved kriminalvakten mandag 16. januar 2017 kl. 23.34 ble varslet av operasjonssentralen om et vådeskudd på X politistasjon kl. 23.11. Vådeskuddet var avfyrt av politihøgskolestudent A. Krimvaktleder, samt to politibetjenter ved kriminalvakten, rykket ut og foretok åstedsundersøkelse.

Åstedet var en uniformert cellebil med registreringsnummer xxxxxx. Bilen sto parkert på plan 2 med fronten mot kjøreporten utenfor den gamle arresten. Politihøgskolestudent A opplyste at hun hadde foretatt tømmeprosedyre ved siden av bilen i det vådeskuddet gikk av. Hun tok våpensjekken under "rigging" av politibilen. Kula traff bakre høyre passasjer sete.

Det fremgikk av anmeldelsen at det var et hull på venstre side av setet, på den horisontale delen, og at det formentlig var etter en kule. Politihøgskolestudent A fortalte at hun var alene da skuddet ble avfyrt. Politibetjent C og politibetjent D hadde snakket med henne like før avfiringen. De hørte skuddet og returnerte for å undersøke hva som hadde skjedd.

Oslo politidistrikt undersøkte maskinpistolen 17. januar 2017 og konkluderte med at det ikke var funksjonsfeil ved våpenet. Rapporten om dette ble oversendt Spesialenheten som vedlegg til påtegningen av samme dag.

Fotomappen fra åstedet ble oversendt Spesialenheten 23. januar 2017. Bildene viste blant annet at det var et hull i høyre sete bak, samt et hull i gulvet under setet. Tomhylsen ble funnet på gulvet bak førersetet.

Spesialenhetens etterforskning:

Politihøgskolestudent A er avhørt med status som mistenkt.

Politibetjent C og politibetjent D er avhørt som vitner.

Spesialenheten for politisaker

Sjefen for Spesialenheten, besøk: Grønnegata 82

Post: Postboks 93, 2301 HAMAR

Tel: 62556100 Faks: 62556102

E-post: post@spesialenhcten.no

Politibetjent E var studentveileder for A og han er av den grunn avhørt som mistenkt.

Nærmere om sakens faktum:

På bakgrunn av anmeldelsen og de innhentede opplysninger legger Spesialenheten til grunn at politihøgskolestudent A mandag 16. januar 2017 kl. 23.11 avfyrte et skudd med politiets MP-5 under en våpensjekk. Skuddet gikk gjennom bakre høyre passasjer sete på politibilen og videre gjennom gulvet i denne. Det var ingen andre til stede i umiddelbar nærhet og det oppsto ingen personskader.

Politibetjent C og politibetjent D forklarte i avhør hos Spesialenheten at de hadde kjørt kveldsvakt sammen og var i ferd med å avslutte vaktsettet. De hadde parkert i garasjeanlegget ved X politistasjon. På vei til utstyrerrommet møtte de politihøgskolestudent A. Hun sto utenfor en uniformert cellebil og holdt i en MP-5. Politibetjent D opplyste at hun sto ved høyre bakkdør. Ifølge C sjekket hun våpenet før hun skulle på nattevakt. Politibetjent D forklarte at han gikk inn i den gamle arresten med utstyrsbagen sin, mens C ble stående og prate med politihøgskolestudent A. C reagerte på at hun var alene og sjekket våpenet. Han fortalte om en episode der en innsatsleder i Oslo hadde avfyrte et vådeskudd inne i en politibil, og fleipet med at "[d]u må være forsiktig så ikke du også gjør det" e.l.

Deretter gikk de to politibetjentene inn i gangen til våpenrommet som lå ca. 20-25 meter bortenfor. Plutselig hørte de et skudd. De løp tilbake og sjekket at ingen var skadet. Politihøgskolestudent A var fortsatt alene og opplyste at hun hadde skutt ned i setet på bilen. D hentet divisjonsleder og As veileder inne på stasjonen, mens C stod igjen med politihøgskolestudent A.

Politi høgskolestudent A er avhørt som mistenkt. Hun har opplyst at hun startet praksisåret sitt i august 2016 ved X politistasjon. Hun hadde begynt på ordensavdelingen ca. tre uker før jul. Den aktuelle dagen skulle hun jobbe nattevakt sammen med veilederen og en annen kollega. De hadde tidligere gått gjennom rutine for sjekk av våpen. Hun viste til at våpnene ble tømt, det ble sjekket at patroner ikke satt fast, de spente ned m.m. Dette hadde hun blitt opplært til av veilederen sin. Dette ble gjort rutinemessig fordi disse våpnene ofte blir flyttet rundt fordi det ikke er alle biler som er oppsatt med MP-5.

Politibilen de skulle bruke sto i slusen til parkeringshuset, og det er der de vanligvis står og sjekker bilene. Den sto som første bil med fronten mot rampen og utkjøringsporten. A sjekket først at alt utstyret lå i bilen. Deretter tok hun ut maskinpistolen fra våpenskrinet for å kontrollere denne. Hun sto da utenfor bilens høyre bakkdør. Ifølge A ligger våpnene ferdigladet i våpenskrinet med magasin i, og en patron i kammeret.

A satte løpet ned mot baksetet slik at det pekte i sikker retning. Etterpå tok hun ut magasinet og la dette i setet, og så dro hun sleiden i bakre stilling. Hun kunne ikke med sikkerhet si om det var en patron i kammeret eller ikke, men hun kontrollerte at kammeret var tomt. Dette gjorde hun ved å kjenne med fingeren i dette. Våpenet pekte hele tiden ned i bilsetet. Samtidig kom to kollegaer gående forbi. Hun snakket litt med dem og ble nok noe distraheret av dette da hun var midt i "drillen".

Politi høgskolestudent A mente i ettertid at hun måtte ha satt magasinet tilbake i våpenet før hun slapp sleiden frem igjen og trakk av. Hun skulle ha sluppet sleiden fram igjen og

trukket av, for deretter å sette i magasinet. Hun presiserte at hun hele tiden var klar over hvor hun hadde munningen og at den pekte mot setet.

Da hun trakk av smalt det veldig høyt. A husket ikke nøyaktig hva hun gjorde med våpenet like etter. Hun ble derfor gjort kjent med at åstedsbildene viste at magasinet lå på bilsetet. A trodde derfor at hun tatt ut magasinet og lagt det der. Hun var nok redd for å løse flere skudd. Det var ingen andre i nærheten da skuddet ble avfyrt.

Ifølge politihøgskolestudent A var det en nedspenningstønne rett ved siden av stedet hvor politibilen stod. Hun erkjente at denne burde ha blitt brukt, men hevdet at de pleide å kontrollere våpnene mot baksetet på tjenestebilene. Det var sånn "de" alltid hadde gjort det, og hun hadde ikke fått opplæring i bruk av tønna.

Politibetjent E var studentveileder for A på aktuelle tidspunkt og er avhørt som mistenkt i saken. Han fikk A som student i august 2016, og hun hadde vært på ordensavdelingen i flere uker før aktuelle hendelse. Han mente at hun hadde fått våpenopplæring på PHS, og opplyste at han også hadde gitt henne våpenopplæring. Selv om hun ikke bar våpen selv, deltok hun i en bilpatrulje med fremskutt lagring av maskinpistoler. Det var derfor naturlig at hun deltok i denne kontrollen/klargjøringen av patruljebilen. MP-5 maskinpistolen ble ikke oppbevart ladet – dvs. med skudd i kammeret, men det var skudd i magasinet som stod i våpnene. Kontrollen ved tjenestens start var å ta ut magasinet, ta ladearmen i bakre stilling og påse at det ikke var skudd i kammet. Så skulle ladearmen slippes frem og avtrekk tas i sikker retning. Til slutt skulle magasinet settes i våpenet som så ble lagt i kassen. E erkjenner at avtrekk burde vært gjort i nedspenningstønne i garasjen, men mente at tjenestebilen også var sikker retning/grunn i forhold til det å unngå skade på annen person. Han gjentok at våpnene ikke skulle oppbevares ferdig ladet/med skudd i kammeret, og at våpnene heller ikke skulle bli ladet på noe tidspunkt under nevnte kontroll hvis den ble korrekt utført.

Korrekt våpenkontroll hadde A foretatt sammen med ham flere ganger tidligere, og etter hvert ble hun så sikker i sin våpenbehandling at han lot henne gjøre det alene. Til å begynne med var han i umiddelbar nærhet av henne, men ved aktuelle hendelse var han på piketten like innfor døren. E mente at A på dette tidspunkt hadde vist at hun var tilstrekkelig kvalifisert til å gjennomføre kontrollen alene uten at han "stod over henne."

Spesialenhetens vurdering:

Spesialenheten for politisaker har som oppgave å etterforske og påtaleavgjøre saker som gjelder spørsmålet om ansatte i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten, jf. påtaleinstruksen § 34-1 første ledd.

Saken er vurdert som mulig overtredelse av straffeloven 2005 § 188 om uforsiktig omgang med skytevåpen i forhold til politihøgskolestudent A. Det følger av forarbeidene, Ot.prp. nr.8 (2007-2008), at bestemmelsen med enkelte endringer erstatter straffeloven av 1902 § 352, og i hovedsak viderefører gjeldende rett.

Straffansvar etter straffeloven § 188 er betinget av at gjerningspersonen har brukt eller behandlet skytevåpenet på en uforsiktig måte og at dette er egnet til å volde fare for andres liv eller helse. Det kreves ikke at handlingen faktisk/konkret har voldt en slik fare. Det er tilstrekkelig at adferden objektivt sett var egnet til dette. Av rettspraksis vises det blant annet til Rt-1989-439 og Rt-1993-96. Uttrykket "andres liv eller helse" innebærer at fare for lovovertræderens eget liv eller helse ikke rammes av bestemmelsen. Heller ikke fare for materiell skade omfattes.

Det subjektive skyldkravet er blandet. Det kreves forsett i forhold til det at man behandler et skytevåpen, mens det er tilstrekkelig med uaktsomhet i forhold til den "uforsiktede omgangen" og at den er "egnet til å volde fare". Det store fare- og skadepotensialet ved bruk av skytevåpen ligger til grunn for det strenge aktsomhetskravet som oppstilles i bestemmelsen i straffeloven § 188.

Det fremgår av Politidirektoratets rundskriv 2013/013 "Direktiv for forvaltning av politiets tjenestevåpen og ammunisjon" pkt. 1.2 at forvaltning av politiets våpen og ammunisjon blant annet er regulert i sikkerhetsbestemmelser for opplæring og øvelse i politiet gitt av Politidirektoratet. Under punkt 1.4.7 er det fremholdt at den enkelte polititjenestemann som er i befatning med våpen og ammunisjon plikter å sette seg inn i gjeldende regelverk.

På bakgrunn av sakens opplysninger, herunder forklaringen fra politihøgskolestudent A, finner Spesialenheten bevismessig grunnlag for at hun behandlet skytevåpenet på en uforsiktig måte. Innledningsvis vises det til at Oslo politidistrikt i ettertid ikke har avdekket feil eller mangler ved våpenet som årsaken til at skuddet ble avfyrt. Det legges til grunn at A hadde tømt våpenet, men så førte en patron inn i kammeret ved å slippe sluttstykket frem mens det stod et ladet magasin i våpenet. Deretter trykket hun på avtrekkeren slik at skuddet gikk av. Det vises også til at en slik opptreden er i strid med en eller flere av politiets grunnleggende sikkerhetsregler for behandling av våpen:

- Alle våpen er alltid ladd!
- Hold finger borte fra avtrekkeren til siktene er på målet!
- Ikke sikt på noe/noen du ikke er villig til å beskytte!
- Vær sikker på ditt mål og hva som er bak!

Spørsmålet blir videre om skuddet var egnet til å volde fare for andre. Det er som ovenfor nevnt ikke avgjørende om en har utsatt seg selv for slik fare. Politihøgskolestudent A har opplyst at det ikke var andre personer til stede når hun avfyrte skuddet. Videre at hun hele tiden holdt munningen i sikker retning, dvs. nedover mot baksetet i politibilen. Dette er også overensstemmende med vitneforklaringer og åstedsundersøkelsen

På bakgrunn av sakens opplysninger finner Spesialenheten at skuddet fra politihøgskolestudent A ikke var egnet til å volde fare for andre. I det etterforskningsresultatet med særlig styrke viser at det ikke har skjedd en straffbar handling, blir denne delen av saken å henlegge som intet straffbart forhold anses bevist.

I forhold til politibetjent E blir saken å vurdere som mulig overtredelse av straffeloven § 171 om tjenestefeil. Det vises til at han var veileder for A som var andre års student og således ikke var godkjent som innsatspersonell. Det bemerkes at siden A ikke har overtrådt straffeloven § 188, er det ikke nødvendig å diskutere et eventuelt medvirkningsansvar for E etter denne bestemmelsen.

I følge Politihøgskolens "Rammeplan for Bachelor i politiutdanning" har studentene ingen våpenopplæring første studieår. Dette får de ved leiropphold under andre og tredje studieår. Våpenutdanningen i andre studieår skjer i løpet av høstsemesteret og går over 14 dager. Det er først etter bestått avgangseksamen at "studentene" blir godkjent som innsatspersonell kategori 4 (IP4). Så langt Spesialenheten har funnet ut, finnes det ingen

skriftlige retningslinjer for om og eventuelt hvordan studenter skal ha våpenopplæring/trening i praksisåret.

Politibetjent E har opplyst at han veiledet A til å gjennomføre kontroll av patruljebilen og utstyret i denne før tjenestens start. Nedspenning og avtrekk ble også foretatt i/mot tjenestebilen selv om de var på tjenestested med nedspenningstønne. Etter hvert ble hun så flink til å kontrollere maskinpistolene at han lot henne gjøre dette selv. Ved aktuelle tilfelle var han ikke i umiddelbar nærhet av henne da han var på piketten.

Spesialenheten finner at forholdet er kritikkverdigg, men at tjenestefeilen ikke er tilstrekkelig grov til at den skal belegges med straff. Aktuelle hendelse viser at det skal "lite til" før ikke godkjent innsatspersonell kommer ut av rutinen og – i stedet for å tømme og kontrollere våpenet - faktisk lader det og avfyrrer skudd. En opplæring i ikke å bruke nedspenningstønne på stedet er meget kritikkverdigg. Det vises til at man innførte nedspenningstønnene i politiet nettopp fordi det hadde vært flere "utilsiktede avfyringer" – endog av godkjent innsatspersonell i etaten. At man bruker tjenestebilen til nedspenning etter væpnede oppdrag hvor man ikke har annen sikker bakgrunn i umiddelbar nærhet, og/eller av hensyn til sivile personer på stedet, er en helt annen situasjon.

Etter dette blir saken mot politibetjent E å henlegge etter bevisets stilling, jf. at det er noe tvil om det faktiske forholdet rammes av nevnte straffebud.

Administrativ vurdering:

På bakgrunn av foreliggende opplysninger om at nedspenning av våpen finner sted i politiets tjenestebiler selv om de står i nærheten av oppsatte nedspenningstønner, blir saken å sende til politimesteren til administrativ vurdering etter påtaleinstruksen § 34-7 annet ledd. Det vises også til politihøgskolestudent As forklaring om at hun mener at maskinpistolene oppbevares ladet, dvs. med skudd i kammeret.

Vedtak:

Saken vedrørende straffeloven § 188 henlegges for A som intet straffbart forhold anses bevist. Hun underrettes om vedtaket.

Saken vedrørende straffeloven § 171 henlegges for E etter bevisets stilling. Han underrettes om vedtaket.

Saken oversendes politimesteren ved Oslo politidistrikt for administrativ vurdering, jf. påtaleinstruksen § 34-7 annet ledd.

Kopi av vedtaket sendes Politidirektoratet til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, 12. juni 2018